

vételében annak biztos jelét látná, hogy a két ország éppen elérkezettnek látja az időt az egymás bőrére való háborús szervezkedésre?

A „Revízió és osztályharc“ című cikk még a magyar-orosz megállapodás előtt született és a cikk írója persze nem lehet vátesz. De éppen erről van szó. Nagyon méltányoljuk, hogy az Egység cikkírójának kellemes, ha „sikerül kimutatnia“, hogy ime az álnok magyar imperializmus is Oroszország létére tör.

Minden külpolitikai tevékenység ennek a főtörekvésnek van alárendelve, amelyet a legváltózatossabb uton-módon iparkodik szolgáltatni. A diplomáciai kártyajáték lapjait mi sem ismerhetjük; csak elemezhetjük azt, amit polgári megnyilatkozások elárulnak és összevetethetjük marxista tudományunk eredményeivel. S ha valaki egyes jelenségekből következtetéseket igyekszik levonni a magyar imperializmus pillanatnyi eszközeinek és diplomáciai taktikájának megállapítására, kétszeres óvatossággal kell eljárnia, nem szabad szolgálai követőjévé válnia olyan jelszavaknak, amelyeknek igazsága nem mindig az adott pillanatban és az adott jelenségekben rejlik, — de mindenekelőtt: nem szabad eredményeit mint megdönthetetlen igazságokat jóslás gyanánt kikürtölnie. Mert ez nem a tudomány, hanem sarlatán tenyérjósok módszere, akikre gyakran már másnap rácafol a történelem és az élet.

(Budapest)

Bálint Endre

VILÁGGAZDASÁGI KÉRDÉSEK

A MÁSODIK ÖTÉVES TERV

A második öt éves terv Oroszországot „Európa legfejlettebb ipari országává“ akarja tenni. („Amerika behozása és felülmulása“ nyilvánvalóan a harmadik öt éves terv feladata.)

A második öt éves terv időtartama 1933—1937. A terv egyötöd részében már letelt, s már csak négyötöd része van hátra. A terv súlypontja a fogyasztási javak termelése. A könnyű ipar termelését évi átlagban 21.9 százalékkal emeli. Ez több mint amennyit az első öt éves terv maga elé irányzott, s több mint amennyit a nehéz ipar növekedése a második terv folyamán kitesz. 1937 végén minden orosz állampolgár „kétéfélszer, háromszor“ annyi ipari árut és élelmiszert kell, hogy vásárolhasson, mint amennyit jelenleg vásárolhat.

A célt a nép tartozik elérni. Az első terv „bizalmat“ jelentett „a jövőbe“. Ma a materiális és kulturális színvonal emelkedése „kizárólag“ a munkások és kollektivizált parasztok által végzett munka „kvantitásától és kvantitásától“ függ. Az első terv olyan gépek termelését szorgalmazta, amelyek gépeket hoznak létre és olyan javakét, amelyek se nem ehetők, se nem használhatók, sem a fogyasztás részeit nem képezik. Az első terv folyamán ezért az egyéni kezdeményezésnek mesterséges indítékokra volt szüksége. Mivel Oroszország az első terv nehéz esztendeiben mégis oly nagy méretű gazdasági előhaladást tett, ezért az oroszok megvannak győződve, hogy most amikor minden egyes munkás munkájának eredménye a saját maga életszínvona-

HITLER TEGNAP ÉS MA: „A német nép legelkeseredettebb ellensége Franciaország volt és marad.“ (Adolf Hitler: *Mein Kampf*. Ausgabe 1933. 699. o.) — „A nemes igazságérzet jelének tekintem, hogy a francia miniszterelnök legutolsó beszédében megtalálta a megértés szavait, ezért a németek számtalan milliói öszintén hálaak neki.“ (Adolf Hitler egyik legutolsó beszédéből.)

lának állandó feljavítását jelenti, kétség sem férhet a második terv sikeréhez.

Ez a feltevés az új tervet sokkal megkapóbbá teszi mint az első volt. A feladat kolosszális. Az első ötéves terv végén, 1932 december 31-én az orosz ipar árutermelési kapacitása 43 billió rubel értékű volt, az 1926–27-es többé-kevésbé stabil alapon. 1937-ben ez a szám ugyanezen érték mellett 103 billióra emelkedik. Ennek az összegnek több mint a felét — 55%, 54 billió értékben — fogyasztási javak képezik. Körülbelül 175 millió lakosra elosztva — ennyire becsülik óvatosan 1937-re az orosz összlakosság számát — minden egyes orosz állampolgárra 308 rubel értékű ipari árú esik. Ez nagyon kevésnek hangzik, ha azonban tekintetbe vesszük, hogy ebbe a számba bele vannak véve férfiak, asszonyok, gyerekek, városi és falusi lakók, moszkvaiak és nomád kozákok, sarkvidéki szamojedok és félig civilizált jakutok, — vagyis olyan néprétegek, amelyek alig vásárolnak valamit — akkor az átlag magas; körülbelül 280 százalékkal több a mainál. Ezenkívül ez a 308 rubel csupán a „főiparágak“ termelvényeire vonatkozik. Valószínűleg az olyan dolgok, mint ceruza, koresolya vagy gallérgomb nincsen beleszámítva. Nem tartoznak a kalkuláció körébe a helyi gyárak sem, amelyeknek a munkáját egy időben megakadályozták, most azonban kötelességük, hogy termelésüket a legközelebbi négy évben megháromszorozzák.

A mezőgazdaság hozama megduplázódik. Egyedül a búza 110 millió tonnára emelkedik 1937-re. (1933-ban 89, 1932-ben 60 millió tonna volt). A technikai kultúra (gyapot stb.) és a tejtermékek értéke több mint a kétszeresére kell, hogy emelkedjen. Ha a haszonhozó foglalkozással bíró személyek élelmiszerrel, ruházattal és háztartási tárgyakkal már el vannak látva, akkor keresetük főleglegét jobb lakásra, szórakozásra, utazásra stb., vagyis olyasmikre fordítják, amiket a második ötéves terv előírányoz.

1937-ben Oroszország évente 40.000 komplikált fémestergapadot, 167 ezer 15 lóerős traktort (1933-ban 73 ezret produkált), 25 ezer mezőgazdasági kombinét, 2900 mozdonyt, 200 ezer automobilt (1933-ban 50.000-t.) 38 billió kilowatt villamosáramot, 152 millió tonna szemet (1933-ban 76, 1928-ban 36 millió tonnát termelt) 18 millió tonna nyersvasat (1933-ban 7 millió 250 ezer tonna volt a termelés, vagyis már is fölülmulta Angliát) 19 millió tonna acélt (1933: 6 millió 920 ezer, 1928: 4 millió 280 ezer tonnát) 47 millió tonna petróleumot, 155 ezer tonna réz és 43 millió köbméter fa kitermelését irányozza elő.

Még hatásosabbak a terv új építkezései. A figyelem maximumát fordítja a terv a közlekedési eszközökre, az orosz ipari lánc leggyöngébb szemére. 5000 kilométer vasuti vonalat villamosítanak, 9500 km-t második sínpárral látnak el, 8500 km. hosszú szárnyvonalat és 11.000 km. új fővonalat építenek. Az orosz vasutak hossza így 1938 január 1-re az 1933 január 1-i 83.000 km.-ről 94.000 km.-re emelkedik. Befejezik a munkát a 127 km. hosszú Volga-Moszkva csatornán, amely vállalkozás Valeri Mezhauk szerint a kiterjedését és a nehézségeket illetőleg nagyobb mint a Panama-csatorna. Megkezdtek a 100 km. hosszú Volga-Don csatorna építését, amely egész Középoroszországot összeköti a Fekete, illetve a Földközi tengerrel. 1937. évben az Északi Jegestenger hajói Oroszország szívéen keresztül Perzsiába és Lenin-grádból Konstantinápolyba hajóznak.

Az autóbuszok száma jelenleg 75 ezer, a második ötéves terv végén 580 ezer. Hogy ezek a kocsik gyorsabban közlekedhessenek 210 ezer km. hosszú új műutakat építenek. 87 ezer km. rendszeres légi-

közlekedést rendeznek be. S hogy végül az embereknek lehetővé tegyék, hogy ugyanolyan jól mozogjanak a föld alatt, mint a föld felett, befejezik a moszkvai földalatti vasutat, amely első ebben a memben Oroszországban. Vonatait menetrendszerűen 1934 november 7-én adják át a forgalomnak.

A Nisnij-Nowgorod-i Ford gyár üzemét kiszélesítik, hogy a mai 100 ezer automobil helyett 300 ezret gyárthasson. Hasonlóképp a moszkvai Amo művek termelését 50 ezer kocsiról 80 ezerre emelik. Ufa és Stalingrad üzemét egy-egy „gigással“ látják el, úgy, hogy évente 100 ezer 3 tonnás kocsit gyárthassanak; Samarában új gyárat rendeznek be 25 ezer 5 tonnás kocsit gyártására. Tervezik 79 helyi vízierőműállomás létesítését. 178 új szénbányát nyitnak, 4000 km. hosszú csővezetékot húznak a petróleum számára, s a petróleum finomítók nagy számát tervezik, 4 nagy kohászat kezdi meg működését s végnélküli száma a gyáraknak. 15 gyárat rendeznek be a gyapottermékek feldolgozására, közülük mindegyik több mint 200 ezer orsóval rendelkezik, 10 Középázsiaiában, a nyersanyag bázis közelében; s 12 szövőgyár, amelyek közül mindegyik 8—15 millió méter anyagot termel; 11 selyemszövőde és 21 cipőgyár. A terv nagyon sok cukor, hús, konzerv, keksz stb. gyár felállítását írja elő.

A legszemléltetőbb kommentár, amit a második öt éves tervhez fűzhetünk az a megállapítás, hogy az építés eddig megszokott „vad“ tempóját csak a terv második felében — körülbelül 1935 közepén — fejtí ki. Az 1933-as év relativ „szélesendjét“ tehát meghosszabbítja 1934-re. A nagy művek sorát, amit még az első terv elején kezdtek meg, befejezik, mielőtt nekilátnak a második terv „gigásainak“. Így pl. az új s a régi automobil gyárak kiszélesítését nem kezdik meg 1935 előtt. A legtöbb új bányát úgy állították be a terv második részébe, hogy azok teljes üzemüket csak a harmadik (1938—1942) periódusban fejthetik ki. 1934-ben a kormány minden erejét a csatornák, vasutak és utak építésére, a három óriási vas- és acél-mű berendezésére, egy 100 millió rubelbe kerülő s a kísérleti orvostan céljaira szolgáló intézet felállítására, a jaroslavi Volga-gát elkészítésére és mindenekelőtt a fogyasztási javakat előállító gyárak üzembehozatalára összpontosítja. 1933 és 1934 ezek szerint „lélegzétvétel“, amit a nehéz iparba való viszonylag kisebb tőkebefektetés s a könnyűipar meggyorsított növekedése jellemez; hogy a lakosság napi szükségleti tárgyak utáni éhségét kielégíthesse, a rubelt stabilizálja, s hogy az ország „kifujhassa“ magát. Mindenesetre feltételezik, hogy a város és falu közti árúcsere 1937-re már elegendőképp szabályozást nyer, hogy az újabb gyors felépítés minden további infláció s az első terv óriási emberáldozata nélkül lehetővé legyen. Ha a világgazdasági krízis 1937-re semennyire nem hagy alább s Oroszország nem számítat külföldi hitelre s a külföldi gépek felvásárlása céljából nem exportálhat — úgy vélik — az orosz ipar ha nehézségekkel és így kválitásban belső áldozattal is, de képes lesz a szükséges anyagokat önmaga szállítani.

Ez a megfontolás minden szempontból okos, mert a terv főfeladata az életszínvonal azonnali emelésében áll. Hogy a terv a munkanélküliségnek még a leghalványabb lehetőségét is kizárja, a munkások és alkalmazottak számát 30%-kal emeli. A kiskereskedelmi árakat 35—40 százalékkal csökkenti, a reálbéreket megkétszerezi. A kulturális, nevelési és szociális intézményeket az ország megnövekedett gazdasági lehetőségeinek megfelelően tovább építi. Hogy mindezek nem csupán üres ígéretek, annak garanciája a nehézipari építés átmeneti korlátozása.

A megelegedett lakosság, amely tudatában van életfeltételei állandó javulásának, a legjobb védelmi fegyver bármely kívülről jövő támadással szemben. Az oroszok ismerik ezt a paraszt igazságot. Tudják azonban azt is, hogy a modern hadsereg fegyverei a gyárak. Igen nagy jelentőségű azonban ezeknek a gyáraknak az elhelyezése. A második tervben előirányzott ipari telepek elhelyezése jórészt elárulja amit az oroszok titokban gondolnak. Leningrádon, Moszkvában, Fehéroroszországban és Ukrajnában nem helyeztek el egyetlen egy nehézipari vállalkozást sem. Odessza pl. nagyon előnytelen hely volna egy mozdony vagy egy autómobilgyár számára; az ellenséges flotta nagyon könnyen mindent rommá löhet. Moszkvában egy második Napoleon alaposabb munkát végezhetne mint az első. Ukrajna nagyon gazdag természeti kincsekben, (pl. a kurski érintetlen mangánére telep) de még a Donec medence is, Oroszország leggazdagabb széntelepe bizonyos fokig elhanyagolt: 1932-ben az ország szénének 75 százalékát onnan szerezték be, 1937-re ennek a területnek a százalék része 65-re esik s vele szemben megfelelően emelkedik a szibériai termelés. Tényleg 1937-re Oroszország szinte egész nehézipara a Volga mellette s az Ural-szibériai vidékekre koncentrálódik, mert ezek a területek az ellenséges támadások számára kevésbé megközelíthetők. A második ötéves terv össztőkebefektetésének egynegyedét egyedül az Ural-Kuznetzk körzet veszi igénybe. Ez a terület 1937-re az orosz nyersvastermelés egyharmadát, az összszéntermelés egynegyedét s a géptermelés egytizedét tartozik szállítani. A három új autómobilgyárból kettő a Volga mellett, egy pedig Szibériában fekszik. Az öt új vasuti fővonalból négyet Ázsiában építenek. A második ötéves terv nagy villamossági telepeinek a Volga a központja. Kétségtelenül ezek a területek óriási kiaknázatlan nyersanyag telepekkel rendelkeznek s nagyon helyes a kiaknázásuk. Az sem véletlen, hogy a kormány egy második kohászati bázist rendez be s hogy vasuti hálózatát Szibériában fejleszti. A Közép-Volga vidék megteremti a Távol Kelettel való összeköttetést. Nyilvánvaló, hogy az oroszok számításaikban nem feledkeznek meg a háború lehetőségéről. Érzik, hogy a történelem egy vagy két olyan háborút még tartalmaz, amelybe Oroszország még bekeveredhet. A nyugati határunk nem oly nyugtalanító; a nagyobb veszély a gyöngébb keleti szárnyon fenyeget.

Ebben a vonatkozásban a második ötéves terv a kérdés egyik oldalát, az emberit nem veszi figyelembe. Az orosz ipar és lakosság sulypontja kikerülhetetlenül Ázsiába tolódik. Körülbelül azt jelenti ez, hogy Oroszország történeti misszióját Kelet elnyugatításában fölti be; a munkások százezrei, mérnökök, tanítók, tudósok telepednek Ázsiába vagy keletre az Uraltól. Nem titok azonban, hogy egy leningrádi vagy moszkvai embernek az ígéretet özönét kell megtenni, mielőtt hajlandó Szibériába telepedni. Ezt a szándékát csak akkor hajtja végre, ha két három év után fővárosi lakásába visszatérhet, amit a kormány közben föntart számára. Ezért nem is érheti őket szemrehányás. Az oroszok nem szívesen cserélik föl egy modern város színházait, könyvtárait, tanulási lehetőségeit és komfortját egy szibériai teleppel. A második ötéves tervnek egy Sverdlovsk szovjet Chikagóvá vagy egy Stalingrád szovjet Detroittá való átváltoztatásával legalább annyi előnyt kellett volna biztosítani, mint amennyit a főváros vagy Leningrad nyújt. Kétségtelenül az új ötéves terv végteleenül sok lakó ház és város építési tervet tartalmaz. Hiányzik azonban egy második ipari főváros kiépítésének a gondolata s ez nagyon komoly tévedésnek bizonyulhat.

(Newyork, Nation, 1934.)

Louis Fischer